

Echivalența ideologiilor

„Oricâte lebede albe am observa, aceasta nu ne îndreptățește să tragem concluzia că toate lebedele sunt albe.”

Karl R. Popper

Marea eroare în confruntarea de idei este credința în capitalism ca sistem social global sau, cum spun sociologii, ca sistem societal. Trebuie remarcat că eroarea nu este diferită de cea care a atribuit socialismului aceeași virtute. Or, capitalismul – ca ansamblu de idei, asumptii, așteptări, metode și consecințe legate de capital în scopul câștigului – rămâne atașat unei părți a societății, este o componentă între multe altele. Pentru aceasta el nu poate să-și justifice întemeierea ca sistem social global, decât prin acceptarea unidimensionalității ca principiu universal strict.

Eroarea are o explicație ce ține mai degrabă de influențarea ideologică a psihologiei individuale cu scopul de a emerge ca *psihologie a maselor*.

Construcția care are ca fundament această eroare vine din vechime. Ea este o expresie a ordinii naturale ca infailibilitate a dreptului inec la putere. Este produsul pandemic al dependenței verticale. Lumea are stăpân și/sau clase cu grade de preeminență privind gestiunea puterilor, alături de clase cu grade de prevalență ca obiect al puterii. „Unii și ceilalți”, până la simplificata poziționare „eu și ceilalți”, „parte și întreg”, în care o parte, mereu aceeași, controlează întregul.

În timp, s-au schimbat doar procedurile de ocupare a pozițiilor puterii de către o parte, fie o minoritate, fie un individ. Regăsim în această situație substanța tuturor sistemelor societale ierarhice, inclusiv în formele lor moderne numite socialism și capitalism.

Capitalismul se dovedește a fi o ideologie din aceeași speță cu ideologia socialismului. Ambele ideologii se aseamănă prin mecanismele gestionării puterii, cu un individ, grup, clan sau clasă favorită. Și, evident, amândouă au preferință similară pentru dependența pe verticală.

Diferențierea – fără să se ajungă la o diferență esențială – este rezultatul perspectivei asupra adversității. Ele se definesc prin metoda negației celuilalt. Dar fiecare rostește în același timp cu celălalt „da” și „nu”, gândind însă pozitiv pentru el și negativ pentru adversar.

Fiecare se propune pe el însuși ca rai, în timp ce-l proclamă pe celălalt ca fiind iadul. Oamenii sunt de regulă captivi în alegere, nemailuând în calcul captivitatea lor statală. Oricum, ei pot alege doar stăpânul!

Emblematica echivalență este astăzi probată de viziunea privind neutralitatea instrumentelor reglatoare. Centrarea capitalismului pe piață – cu toată întâietatea lui istorică – n-a blocat socialismul să opteze recent (deși au

mai fost în timp astfel de tentative) pentru același mecanism economic. Aceasta dovedește încă o dată că sistemele ierarhice nu au greșuri morale când sunt mânate de preceptul „scopul scuză mijloacele”.

Partea complicată este să se înțeleagă de către oameni ce sens are scopul țintit de o parte și de alta a baricadei. Acum, nefiind o definiție bifocală a intențiilor sistemelor, s-ar putea să fie vorba de o identitate atâta timp cât, la limită, nici scopul, nici mijlocul preferat nu mai diferă de la o ideologie la alta.

În fond, ideologiile au o tendință de convergență cât timp configurează sisteme ierarhice de putere. Funcția economică este astăzi fundamental aceeași, dincolo de discurs.

Disparitățile în privința consecințelor se originează în accentul pus pe un factor – capital – sau pe celălalt – forța de muncă din funcția economiei. Pervertirea ideologică prin extensia sensului conceptului de capital și asupra celuilalt factor, considerat capital uman – pe lângă a fi un truc menit să sugereze egalitatea de tratament, chiar și de prețuire – este superfluă pentru esență. Cumva explicit este vorba de cum sunt puse accentele în ecuație, luând drept criteriu de demarcație însă simetrica încredere bigotă în îndreptăcirile naturale și performanțele randamentale fie ale unui factor, fie ale celuilalt, pentru scopul de a se legitima apropierea preferențială a consecințelor. În logica sistemelor ierarhice definite advers legea terțiului se aplică vădit.

Or, credința este substanța abordărilor ideologice, iar simplificarea este metoda prin care puterea excelează.

Până la urmă este, deci, o problemă de îndreptărire a câștigului ca fundament al puterii, doar că cele două ideologii văd lucrurile *per a contrario*: este îndreptățit capitalul să aibă puterea sau este îndreptățită forța de muncă să decidă cum se gestionează puterea.

Echivalența de esență este perfectă. Doar că preferința pentru capital distribuie puterea la o minoritate, iar înclinația spre factorul uman distribuie puterea în numele celor mulți, fără să renunțe cumva la principiul minorității privilegiate. O adevărată identitate metodologică!

Ierarhia naturală, iată, se păstrează. Puterea este exercitată de cei îndreptățiți de accesul la resurse, ieri aleși de divinitate, azi propulsați de ideologii abile.

Așa că, atât capitalismul, cât și socialismul sunt până la urmă tehnologii de distribuire a puterii. În felul acesta ideologiile au confiscat sisteme sociale globale, nefiind în niciun fel ele însele astfel de sisteme. Este vorba despre iluzii abil întreținute cu scopul de a dezvolta o logică a adversității tipurilor de ordine.

Doar că viața are o altă preferință: pentru ordinea spontană, în care își găsește locul *inclusiv* și piața eliberată de pretențiile sistemelor adverse. Dar – reacție firească a naturii umane – în această situație sunt respinse ca inutile ideologiile tutelare.

Marin Dinu